

Så arbetar vi med naturvård

Helsingborg är staden för dig som vill natur

Hornuggla i Bruces skog.

Projektansvarig

Rebecka Thise, ekolog.

Projektledare

Widar Narvelo, kommunekolog.

Huvudansvarig

Malin Rizell, avdelningschef hållbar stadsplanering, stadsbyggnadsförvaltningen.

Kartmaterial har tagits fram av

Christina Andersson, stadsbyggnadsförvaltningen.

Layout och utformning

Rebecka Thise i samarbete med Jonathan Johnsson, stadsbyggnadsförvaltningen.

Akvareller

Peter Elfman.

Omslagsbild

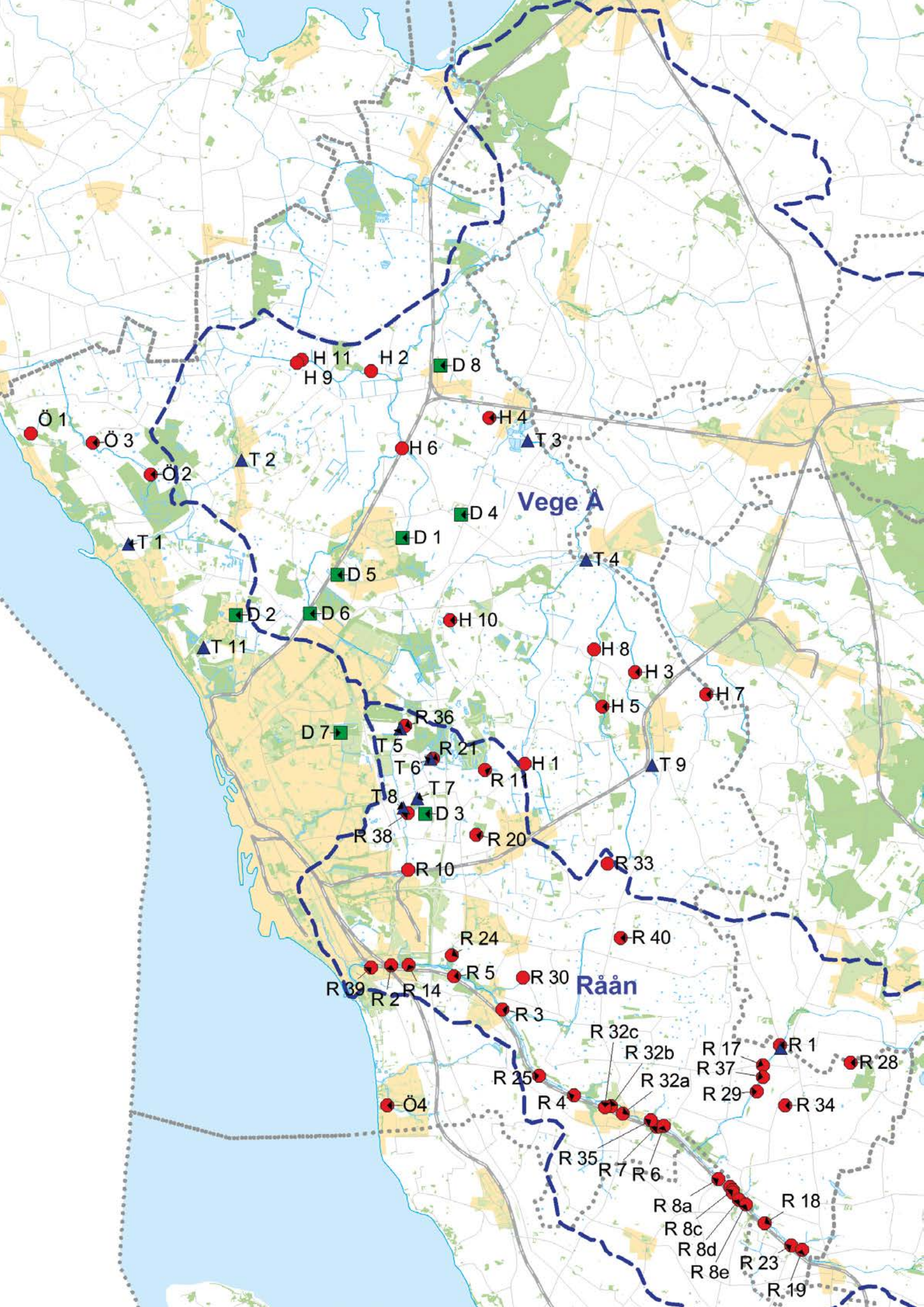
Klotullört observerad på Örby.

Bilder är, om inte annat anges, tagna av stadsbyggnadsförvaltningen.

Copyright © Helsingborgs stad 2017.

HELSINGBORG

Innehåll

Översiktskarta	4	13. Bete längs Tjutebäcken	21
Innehåll	5	14. Mörka fläckar för en ljusare framtid	22
Helsingborg är staden för dig som vill natur	6	15. Tätortsnära natur i Björka skog	23
Naturvårdsprojekt		16. Bruces skog har något för alla	24
1. En invasiv ros från Asien	8	17. Finaste ängslövskogen finns i Småryd	25
2. Grönfläckig padda åter på Örby ängar	9	18. Landskapspark till minne av Mårten Sjöbeck	27
3. Stängsling av betesmark i Fastmårup	10	19. Stora naturvärden i den lilla skogen Duvestubbe	28
4. Betesmark i före detta gran- plantering	11	20. Fornlämningstätt i Ättekulla naturreservat	29
5. Lärorika naturpunkter	12	21. Stor artrikedom på Örby ängar	30
6. Drömskogen är barnens skog i Pålsjö	13	22. Ekologiskt lantbruk med lärkrutor	31
7. Pålsjö naturreservat byggdes inte på en dag	14	23. Sandlandskap i södra Helsingborg ...	32
8. Kustkontroll av det lokala miljötillståndet i Öresund	15	24. Fågel, amfibie och mitt emellan i Bruces skog	33
9. Öresunds artrikaste algflora gror i Grollegrund	16	Temasidor	
10. Det marina naturreservatet Knäshaken	17	Lång erfarenhet av våtmarker	18
11. Skyddszoner och våtmarker längs Hasslarpsån	19	Mårten Sjöbeck – naturvårdspionjären från Helsingborg	26
12. Dödisgrop får nytt liv	20	Föreningsstöd	
		Helsingborgs rika mångfald av svampar .	34
		Trollbindande trollsländor	35
		Helsingborgs fågelliv har kartlagts	36
		Helsingborg står i sitt flor	37

Helsingborg är staden

Helsingborgs stad har stora ambitioner för naturvård och värnar om existerande naturområden samtidigt som nya naturpärlor anläggs. Denna katalog bjuder på smakprov på naturvårdens många sidor och visar fram några av de insatser som gjorts i Helsingborgs kommun sedan början av 1990-talet.

Helsingborgs stad arbetar med en långsiktig vision. År 2035 ska Helsingborg vara den skapande, pulserande, gemensamma, globala och balanserade staden för människor och företag. Helsingborg är staden för dig som vill något. Så lyder Helsingborgs vision för 2035 och naturvården är en del av detta. Helsingborgs stad vill vara ledande i miljö och klimatfrågor och med målsättning att skapa ett naturreservat om året. Helsingborgs stad är med andra ord staden för dig som vill natur! Denna vilja har resulterat i att Helsingborg är Sveriges näst bästa naturvårdskommun 2014 enligt en undersökning av Naturskyddsföreningen och miljöåtgärder har gjort att Helsingborg är den femte bästa miljökommunen 2016.

Den globala staden

Helsingborg stad ingår i det globala nätverket för hållbar utveckling ICLEI – *Local Governments for Sustainability*. Detta är ett internationellt samarbete mellan myndigheter som engagerar sig för hållbar utveckling. Deltatagandet stärker stadens engagemang för en hållbar naturförvaltning och fungerar som ett nätverk för kunskapsutbyte mellan deltagarländerna. I detta internationella sällskap verkar

Helsingborg stad för att säkra nästa generations rätt till rekreation och natur med ett rikt växt- och djurliv.

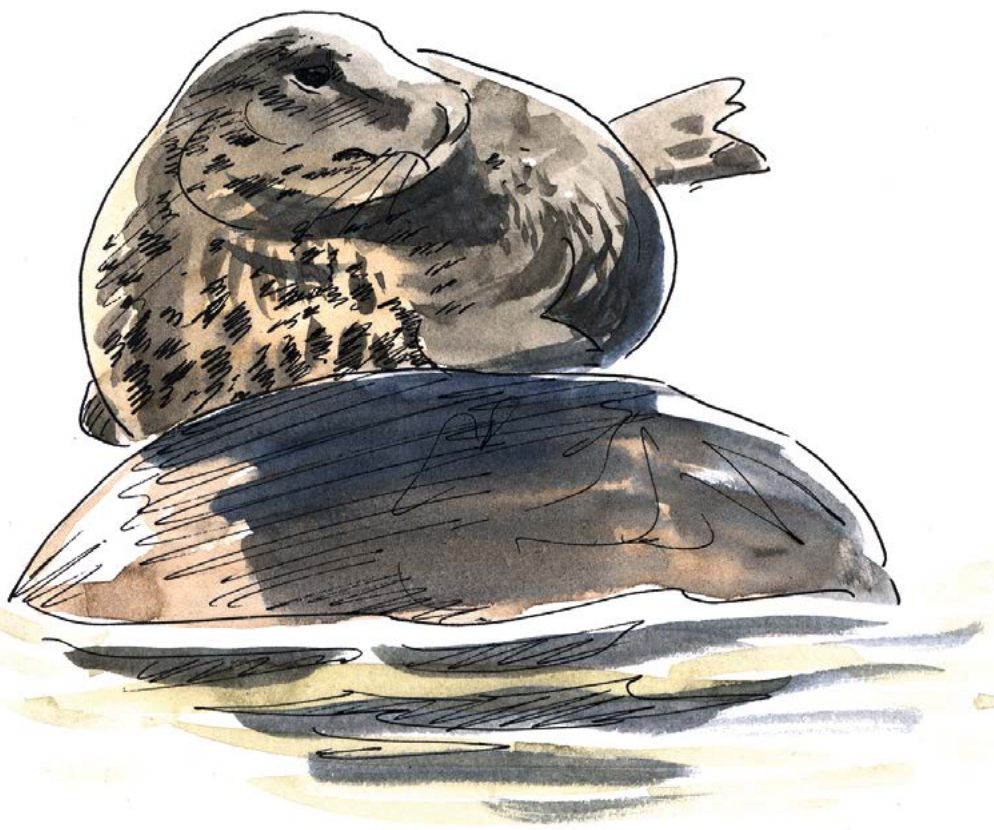
Den skapande staden

För att uppnå de uppsatta målen för naturvård har staden under åren 1993 – 2002, använt sig av medel från Helsingborgs stads Naturvårdsfond.

Även andra finansiella medel tas i bruk såsom statliga projektstöd som LONA och LOVA där Länsstyrelsen medfinansierar och Region Skånes miljövårdsfond. På så sätt skapas nya naturvärden och befintliga säkras.

Den gemensamma staden

Det finns tydliga samband mellan folkhälsa och grönområden. I Helsingborg är det nära till naturen och något av de tre övergripande naturstråken Landborgen– Skälderviken, Vasatorpstråket och Råådalen med Örby ängar.

för dig som vill natur

Med kunskapsunderlag som *Grönstruktursprogram* och *Naturvårdsplan för Helsingborg* och *Handlingsplan för grönstruktur* arbetar Helsingborgs stad för att utveckla tätortsnära natur och att grönområden ska vara tillgängliga för alla.

Den balanserade staden

Ekosystemtjänster är de nyttor som naturen, helt gratis, bidrar med till människors välbefinnande. Genom att se på ekosystemtjänster kan naturens mångfunktionalitet upptäckas. Tjänster som till exempel pollinering, vattenrening och rekreation kan bli värderade på jämn fot med andra ekonomiska intressen.

Helsingborgs stad arbetar på att integrera ekosystemtjänster i stadsplaneringen och det ligger i linje med stadens mål om att Helsingborgs ekonomi ska vara god och balanserad med hänsyn till social och miljömässig hållbarhet. Helsingborg ska även stå robust mot klimatförändringarna.

I *PM Klimatanpassning* sammanställs stadens arbete för att staden kan utvecklas hållbart i ett föränderligt klimat.

Den pulserande staden

Helsingborg har kallas Sundets pärla och har en identitet som staden vid vattnet. Helsingborg är den goda staden med delaktighet för alla. Genom sina många gröna och blå stråk lever Helsingborg stad upp till sina ledord och blir en stad för hälsa, lust och lekfullhet.

Gör som Carl von Linné – se det största i det minsta

I denna katalog visas på goda exempel på naturvården men ännu finns det mycket att göra, till exempel är förlust av biologisk mångfald ett av vår tids största problem. Denna katalog har som mål att uppmärksamma de goda naturvårdade insatser som gjorts och fortfarande pågår i kommunen.

Naturvårdskatalogen vill bjuda in till förundring över att en grön padda åter finns på Örby ängar och det simmar en rödfläckig haj runt i det marina naturreservatet Grollegrund.

1. Vresrosbekämpning

En invasiv ros från Asien

Monokultur av vresros.

Blåmonke och vresros.

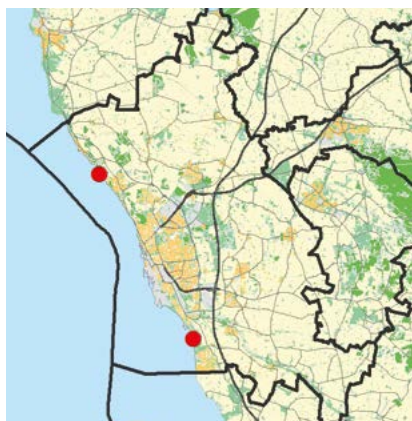
Vresros är en planta i rosfamiljen. Den har väldoftande blommor och ett nypon som är god i marmelad. Trots dessa positiva egenskaper har vresrosen utvecklat sig till ett stort ekologiskt problem längs kusterna i Helsingborg såväl som i övriga södra och mellersta Sverige.

Vresrosen är vad man kallar en invasiv art. Det betyder att den främmande arten har spridits av människan. Efter etablering konkurrerar den ut den lokala floran.

Längs stränderna i Helsingborg tränger vresrosen undan en varierad kusthedsvegetation och skapar en monokultur av vresros. Rosen försvårar även tillgängligheten för de badgäster som besöker stränderna.

Vresrosen kommer inte att kunna bekämpas helt men kan hållas nere med riktade insatser. Genom att gräva bort rosen skapas blottade sandytor där strandfloran och sandlevande insekter igen kan breda ut sig.

Vresros är med på EU-projektet DAISIE:s lista över de 100 värsta invasiva arterna.

Objekt

Läge:	Hittarp och Örby ängar
Anläggningsår:	2015
Tidigare markanvändning:	Vresrosfält
Naturvårdande insatser:	Bortschaktning av vresros
Funktion:	Biologisk mångfald
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, hav i balans samt levande kust och skärgård
Finansiering:	Stadsbyggnadsförvaltningen

2. Grodvatten

Grönfläckig padda åter på Örby ängar

Örby ängar är ett av Helsingborgs mest artrika områden. Numera kan även grönfläckig padda tillräknas artrikedomen.

I området har totalt sju nya dammar iordningställt som bedöms vara lämpliga livsmiljöer för grönfläckig padda. Syftet med att anlägga dammarna är att gynna groddjur, fåglar och insekter.

Efter att dammarna färdigställt har grodägg från grönfläckig padda planterats in. Dessa ägg är tagna från en livskraftig population i Skåne.

Grönfläckig padda har försvunnit från många platser i Sverige där den tidigare funnits. Groddjuret är rödlistad i kategorin sårbar och är därför hotad. På sikt kan dammarna även användas av strandpadda.

Grönfläckig padda.

Även trollsländor trivs vid dammarna.

Objekt

Läge:	Örby ängar
Anläggningsår:	2014
Tidigare markanvändning:	Strandäng
Naturvårdande insatser:	Anläggning av dammar, utsättning av grodägg
Funktion:	Biologisk mångfald
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, ett rikt odlingslandskap, hav i balans samt levande kust och skärgård
Finansiering:	LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

3. Betesmark

Stängsling av betesmark i Fastmårup

Brudbröd.

Betesmarken ligger intill Borgens naturreservat på norra sidan av Rååns dalgång och de naturvårdande insatserna utfördes med hjälp av medel från stadens Naturvårdsfond. Fonden var aktiv mellan 1993-2012. Markägare kunde vända sig direkt till stadsbyggnadsförvaltningen för att få finansiell hjälp till naturvårdande insatser.

Med medel från Naturvårdsfonden anlades bland annat ett stort antal våtmarker och beteskontinuitet säkrades med uppförandet av stängsel kring betesmarker.

I betesmarken i Fastmårup har djur betat längs med Råån i många hundra år och det finns höga naturvärden knutna till det öppna landskapet. Bland annat växer här brudbröd som trivs i soliga sluttningar.

För att motverka igenväxning och därigenom främja de betesgynnade arterna stängslades betesmarken så att djur åter kunde släppas ut på betesmarken. Detta gjorde även att landskapsbilden i dalgången blev bevarad.

Objekt

Läge:	Fastmårup, Rååns dalgång
Anläggningsår	1994
Tidigare markanvändning:	Igenväxande betesmark
Naturvårdande insatser:	Stängsling
Funktion:	Biologisk mångfald
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, ett rikt odlingslandskap
Finansiering:	Naturvårdsfonden

4. Betesmark

Betesmark i före detta granplantering

I en starkt sluttande betesmark uppfördes stängsel för att införa betesdrift. Området har sedan betats av får och ligger i ett område som är riksintresse för natur- och kulturmiljövård.

På fastigheten fanns en granplane-ring som avverkades för att ge plats åt de ljusöppna landskapet. Sedan har bärande träd och buskar gynnats i betesmarken.

Blommande hagtorn och bärande rönn uppskattas av fågellivet i dalgången. Betesmarken ligger i närheten av naturreservatet Borgen

och landskapsbilden består nu av ljusöppna hagar och lummig skog i reservatet.

I området är månviol observerad och i de solvarna omgivningarna intill vattendraget trivs bland annat olika jungfrusländor.

Blå jungfruslända.

Objekt

Läge:	Kvistofta, Rååns dalgång
Anläggningsår:	2004
Tidigare markanvändning:	Igenväxande betesmark, granplantering
Naturvårdande insatser:	Stängsling, granavverkning
Funktion:	Återställande av landskapsbild, biologisk mångfald
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, ett rikt odlingslandskap
Finansiering:	Naturvårdsfonden

5. Naturpunkter

Lärorika naturpunkter

Naturpunkt skogen.

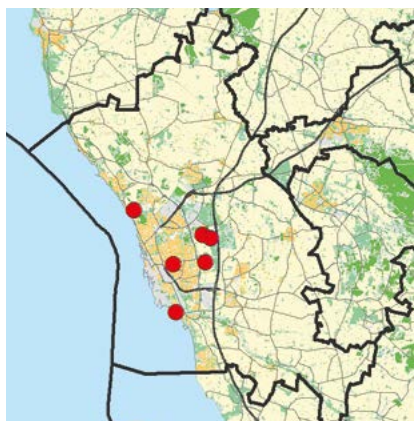
Naturpunkt betesmark.

Naturpunkter är informations-tavlor om det spännande natur- och kulturlandskap som du kan uppleva i Helsingborg. De är placerade i olika naturtyper och informerar på plats om den natur som du befinner dig i just där.

Du kan lära dig om betesmarker i Pålsjö skog, hur djurens mular formar landskapet och att till exempel kor och får betar på olika sätt. Även Naturpunkt geologi ligger i Pålsjö skog. Där kan du läsa om Helsingborg spännande geologi och hur platsen du står på sett ut för länge sedan.

Naturpunkt fågelsjö ligger i Bruce's skog i fågeltornet. Här kan du läsa om våtmarkens djur och om varför djuren ser ut som de gör. Naturpunkt vattenvård är en spännande naturpunkt där du kan läsa om att det faktiskt flyter två hav ovanpå varandra i Öresund.

Till varje naturpunkt finns en lärarhandledning som tagits fram av Miljöverkstaden. Miljöverkstaden stödjer skolors miljöundervisning och arbetar med bland annat utomhuspedagogiska metoder.

Objekt

Läge:

Naturvårdande insatser:

Funktion:

Finansiering:

Öresund, Pålsjö, Bruce's skog, Lusse-
bäcken, Gåsebäcken, Råå
Informationsspridning
Folkbildning, naturpedagogik
LONA, Stadsbyggnads-
förvaltningen

All skog är barnens skog men Drömskogen är det i varje bemärkelse. Vid skapandet av Drömskogen har Helsingborgs stad konsulterat en rad dröm- och fantasiexperter nämligen fjärdeklassare som besökt Miljöverkstaden.

Du kan upptäcka skogen i regnbågsdalen eller leka längs med höjdrygen. Drömskogen har som mål att stärka barns band till naturen och ge dem möjlighet att vistas i ett mindre redigerat landskap.

Läge:	Pålsjö
Anläggningsår:	2016
Tidigare markanvändning:	Skog
Naturvårdande insatser:	Röjning och gallring av skog, anläggningar för friluftsliv
Funktion:	Rekreation
Berörda miljömål:	God bebyggd miljö
Finansiering:	LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

7. Naturreservat

Pålsjö naturreservat byggdes inte på en dag

Blokblombeck.

Stenknäck, stadens kommunfågel.

Pålsjö är ett av Helsingborgs mest välbesökta rekreationsområden och ligger i direkt anslutning till staden. Pålsjö har i många år varit stadens lunga och ett mål för friluftsliv.

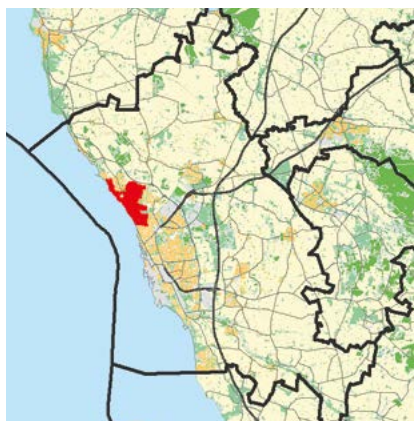
Det är Helsingborgs hittills största naturreservat på land och omfattar många olika naturtyper. Att bilda naturreservat är ett effektivt sätt att skydda värdefulla naturområden och är en process med många intressenter.

Inventeringar i området har funnit en mängd rödlistade och fridlysta arter knutna till död ved. Bland annat har laven stiftklotterlav och

skalbaggen bokblombeck observerats. Inventeringar används till exempel som underlag när skötselplaner framarbetas.

I Pålsjö skog ska tillgången till död ved säkerställas och olikåldrig skog främjas. Betande djur ser till att stora arealer hålls öppna för att ge bättre förutsättningar till den betesgynnade florin. Informationstavlor, vindskydd och grillplatser ger frilufskänsla i innerstaden.

I Helsingborg finns åtta kommunalt antagna reservat och flera nya områden är föreslagna.

Objekt

Läge:
Naturreservat sedan:
Tidigare markanvändning:
Naturvårdande insatser:

Funktion:
Berörda miljömål:

Finansiering:

Pålsjö
2016
Skog, åker, betesmark
Inventeringar, områdesskydd, anläggningar för friluftsliv
Biologisk mångfald, rekreation
Ett rikt växt- och djurliv, levande skogar, god bebyggd miljö
LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

8. Miljöövervakning

Kustkontroll av det lokala miljötillståndet i Öresund

Sedan år 1995 utförs det kustkontroller i Öresund med fokus på övergödning och miljögifter för att dokumentera tillståndet i de marina miljöerna. Undersökningarna fokuserar på botten djuren då de är bofasta och havsbotten är slutstation för de kemikalier som hanteras på land.

Öresund ligger i ett starkt urbaniserat område och mottar gödningsämnen från jordbruk och avloppsvatten från både Sverige och Danmark.

Kustkontrollprogrammet inventerar även de marina bottenarna i Öresund. Till exempel inventerades Grollegrund år 2002. Inventeringen fungerade som ett fundament till senare reservatbildning. Grollegrund är ett marint reservat sedan år 2012 med många olika och skyddsvärda marina miljöer.

Amphiura filiformis i Grollegrund.

Tångräka i Grollegrund.

Objekt

Läge:	Öresund
Naturvårdande insatser:	Miljöövervakning och inventeringar
Funktion:	Biologisk mångfald, kunskapsupbyggnad
Berörda miljömål:	Ett hav i balans samt levande kust och skärgård, ett rikt växt- och djurliv
Finansiering:	Miljöförvaltningen, Stadsbyggnadsförvaltningen

9. Naturreservat

Bild: Peter Göransson.

Öresunds artrikaste algflora gror i Grollegrund

Ophiura robusta.

Småfläckig rödhaj.

Det marina naturreservatet Grollegrund bildades 2012 med motivet att skydda marint värdefulla miljöer. Det har varit ett lokalt miljömål i Helsingborg stad att göra Grollegrund till naturreservat senast år 2012.

I och med reservatbildningen är området relativt fritt från yttre påverkningar. Alltså kan det fungera som ett referensområde för forskningen med goda möjligheter att följa naturliga processer.

I området finns grundbottnar, ett stort algbevuxet stenrev och de djupaste mjukbottenarna i Öresund.

Området har ett rikt djurliv och Grollegrund har en speciellt artrik algflora med 51 arter av olika makroalger från olika djupprofiler. De algbevuxna bottenarna fungerar som födosöksområde för många fiskar. Torsk och småfläckig rödhaj har Grollegrund som reproduktionslokal.

Objekt

Läge:
Naturreservat sedan:
Naturvårdande insatser:
Funktion:

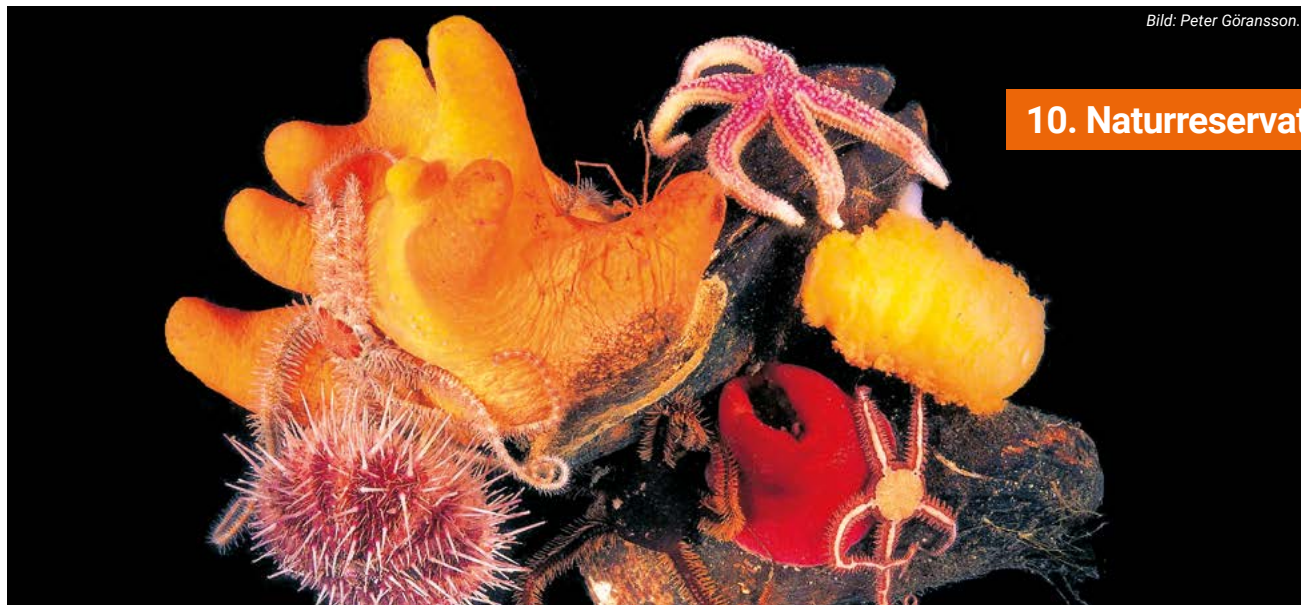
Berörda miljömål:

Finansiering:

Grollegrund
2012
Områdesskydd
Biologisk mångfald, bevarande av marina naturmiljöer
Ett rikt växt- och djurliv, hav i balans samt levande kust och skärgård
LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

10. Naturreservat

Det marina naturreservatet Knähaken

Beslutet om att området skulle skyddas som naturreservat togs år 2001. Området är 1400 hektar stort och skyddas för sina zoologiska och vetenskapliga värden.

Reservatet utgörs av Öresunds djuphavsränna där djup mellan 20 och 40 meter är uppmätt. I Knähaken finns en miljö som kan liknas med ett korallrev och som är har en ovanligt hög biologisk mångfald. Artrikedomen i bottenarna utgörs av över 530 olika arter.

Här finns mjuka bottenar som bebos av kräftdjuret haploops och hästmusselbanker som ger karaktäristiska naturmiljöer. Dessa två miljöer finns sällan i kombination.

Det finns även tagghudingar såsom sjögurka, ormstjärna och dödmanshand i Knähaken. Dessa produktiva samhällen drar även till sig många fiskarter såsom pigghaj, havskatt och lekmogen torsk.

Haploops tenius.

Bild: Peter Göransson.

Hästmussla.

Bild: Peter Göransson.

Objekt

Läge:	Knähaken
Naturreservat sedan:	2001
Naturvårdande insatser:	Områdesskydd
Funktion:	Biologisk mångfald, bevarande av marina naturmiljöer
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, hav i balans samt levande kust och skärgård
Finansiering:	Stadsbyggnadsförvaltningen

Tvåstegsdike i Pålsjö.

Lång erfarenhet av våtmarker

Våtmarkskatalogen.

Våtmarksliknande dagvattendamm, Välabäck.

Vatten har inte samma utrymme i landskapet som för 200 år sedan. Våra våtmarker och vattendrag har minskat markant och de naturliga reningsprocesserna hinner inte verka, med övergödning av vattendrag och hav som följd.

Helsingborg stad har lång erfarenhet av att anlägga våtmarker i jordbrukslandskapet och arbetet för att göra kommunen "blötare" pågår fortfarande. Sedan år 1991 har cirka 70 hektar våtmark anlagts. Vatten från hårdgjorda ytor, det så kallade dagvattnet, tas om hand i dagvattendammarna. Dammarna får en naturliknande utformning och påminner om våtmarker. Kommunen har anlagt cirka sex kilometer tvåstegsdiken, en teknik som fått mycket positiv uppmärksamhet.

Våra anlagda våtmarker är kostnadseffektiva naturliga reningsverk. En våtmark minskar näringsämnen genom sedimentation eller att växter tar upp kväve och fosfor.

Genom denitrifikation kan nitrat omvandlas till kvävgas som avgår till luften med hjälp av bakterier.

Våtmarker har många funktioner, utöver att de renar vattnet, är de artrika. Omkring 500 rödlistade arter är knutna till våtmarker.

I katalogen "*Anlagda våtmarker*" kan du läsa om Helsingborgs stads arbete med våtmarker. Här står det bland annat om hur en våtmark kan utformas, vilken nytta de gör för människor och natur och du kan läsa om ett stort urval av genomförda våtmarksanläggningar. Du finner våtmarkskatalogen på Helsingborgs stads hemsida.

Skyddszoner och våtmarker längs Hasslarpsån

Hasslarpsån är en del av Vegeåns avrinningsområde som mynnar ut i Skälderviken. Området kring mynningen är skyddat som naturreservat. Längs med Hasslarpsån har det anlagts odlingsfria skyddszoner utmed vattendraget.

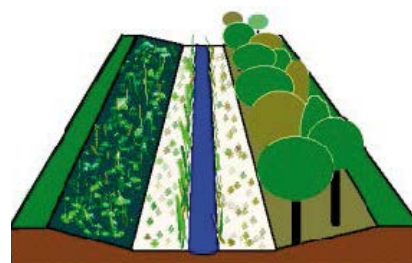
Skyddszonerna minskar näringsbelastningen i vattendraget. Detta leder till mindre belastning i haven. Den höga näringstillförseln i haven leder i sin tur till algbloomingar. Det har anlagts många skyddszoner längs med kommunägd mark, bland annat i Filborna, Långeberga och längs Mörarpsbäcken.

Hasslarps dammar ligger intill Hasslarpsån och är nerlagda sockerbruksdammar. De är kända fågellokaler i Helsingborg och är en viktig plats för rastande och häckande fåglar. Även rovfågeln hittas där, havsörn och pilgrimsfalk har observerats vid dammarna.

Intill dammarna har det anlagts våtmarker. Våtmarker är lika viktiga för biologisk mångfald som de är för deras kvävereducerande effekter.

Våtmarker kan skydda mot översvämningar.

Skyddszoner mot vattendraget.

Objekt

Läge:	Hasslarps dammar
Avrinningsområde:	Hasslarpsån
Naturvårdande insatser:	Odlingsfria skyddszoner, anläggning av våtmark
Funktion:	Näringsretention, biologisk mångfald
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, myllrande våtmarker, ett rikt odlingslandskap
Finansiering:	Naturvårdsfonden

12. Dödisgrop

Dödisgrop får nytt liv

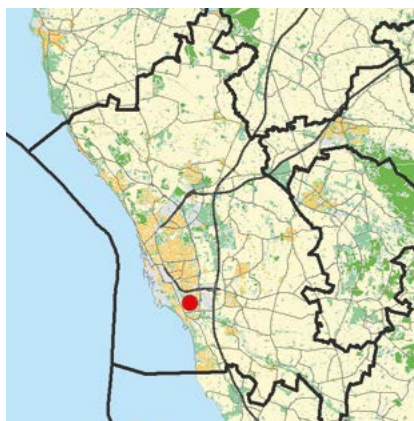

En dödisgrop är ett istidsfenomen och bildas när lösslitna isblock ligger kvar och skapar vattenfyllda gropar i marken. Dödisgropen i Raus är den enda av sitt slag i Helsingborg och var tidigare nästan torrlagd och fylld med bildäck.

För att återställa dödisgropen tömdes den på jordmassor och bildäck. I Raus Södra råder det brist på ytvatten och därför är återställandet av dödisgropen extra viktig. Samtidigt är dödisgropen intressant ur ett naturgeografiskt perspektiv.

Gamla märkegravar och små dammar är värdefulla tillflyktsorter för djurlivet i odlingslandskapet och innehåller ofta en spännande flora.

Dödisgropen ligger söder om Ättekulla naturreservat och den omgivande sumpskogen myllrar av småfåglar.

Objekt

Läge:	Raus Södra
Anläggningsår:	1994
Tidigare markanvändning:	Torrlagd och fylld med bildäck
Naturvårdande insatser:	Återställande av dödisgrop
Funktion:	Biologisk mångfald, återställande av natur geografisk terräng
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, ett rikt odlingslandskap, myllrande våtmarker
Finansiering:	Naturvårdsfonden

Bete längs Tjutebäcken

I Bältebergaravinen, längs Rååns största tillflöde Tjutebäcken, ligger en betesmark omgiven av odlingslandskapet och i anslutning till ett Natura 2000-område. Gamla dokument visar att det har betats här sedan början av 1800-talet. Att området har stängslats betyder att betesdriften kan fortsätta i dalen.

Ek och ask breder ut sina kronor i den ljusöppna betesmarken. Dessa träd är viktiga för många insekter, lavar och svampar.

Oxtungsvamp.

Det finns många rödlistade arter i området, bland annat oxtungsvamp, hålnunneört och desmeknopp. Att betesmarken inte gödslas är gynnsamt för floran men även för vattenkvaliteten i bäckarna.

Hålnunneört.

Objekt

Läge:	Ormastorp, Rååns dalgång
Anläggningsår:	2005
Tidigare markanvändning:	Igenväxande betesmark
Naturvårdande insatser:	Stängsling och gallring
Funktion:	Återställande av landskapsbild, biologisk mångfald
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, ett rikt odlingslandskap
Finansiering:	Naturvårdsfonden

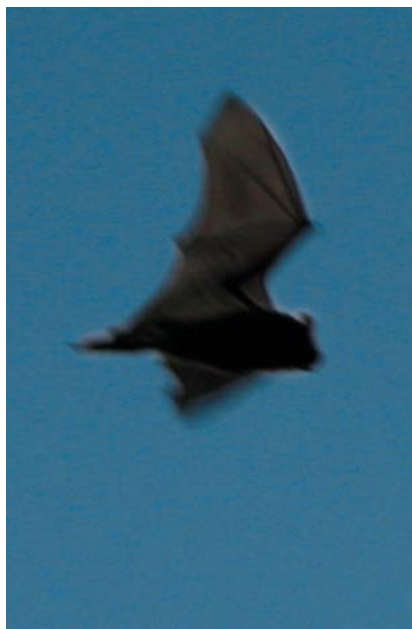
14. Urban biodiversitet

Bild: Bengt Edqvist.

Trollpipistrell.

Mörka fläckar för en ljusare framtid

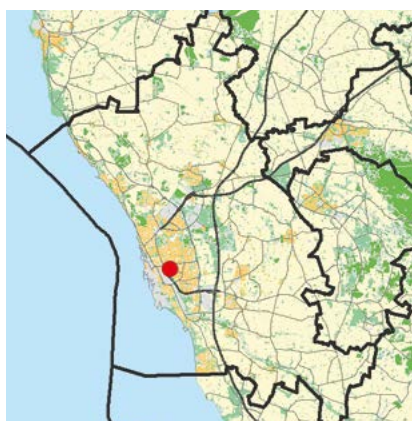

Jordbodalen är en trädbevuxen ravin i Helsingborg och Gäsebäcken rinner genom den. Dalen är omgiven av urbana miljöer. Då ravinen ligger i en tätort är ljuspåverkan påtagbar även om natten.

Ljus nattetid påverkar många organismgrupper i allmänhet men fladdermöss i synnerhet. Det visar en utredning som gjorts där effekterna av belysning undersökte i jordbodalen. Jordbodalen är en relativt artrik lokal för fladdermöss. Många arter undviker områden som är upplysta nattetid. Därför krymper deras jaktområden där det finns ljus.

För att minska den effekt stadens ljus har på fladdermöss och andra djur ska det få finnas mörka fläckar i jordbodalen.

Skåne är det enda landskap där alla svenska arter av fladdermöss påträffas. Vattenfladdermus och dvärgpipistrell är vanliga arter i jordbodalen och även trollpipistrell har observerats.

Objekt

Läge:
Naturvårdande insatser:
Funktion:
Berörda miljömål:
Finansiering:

Jordbodalen
Kunskapsuppbyggnad
Biologisk mångfald
Ett rikt växt- och djurliv, levande skogar
Stadsbyggnadsförvaltningen

15. Skog och sanddyner

Tätortsnära natur i Björka skog

Björka skog är ett 40 hektar stort tätortsnära skogsområde som har föreslagits att bli kommunalt naturreservat. Nyligen utfördes årgärder i skogen som bland annat grundar sig på önskemål från allmänheten. Till exempel anlades det rast- och grillplatser och naturvårdande insatser som att röja fram träd med breda kronor.

Delar av Björka skog har varit en sandtäkt fram till 1970-talet. För att ge bättre förutsättningar för naturvärdena som är knutna till sandmarker skapades sandblottor.

Den blottade sanden gynnar den särskilda flora och ryggradslösa djur som är knutna till sandmarker. I skogen är även rödlistade svampar så som koralltaggsvamp, sydlig sot-ticka och skillerticka observerade.

Björka skog ligger i direkt anslutning till Väla centrum. Det är natur med nära till shopping!

Koralltaggsvamp.

Objekt

Läge:
Anläggningsår:
Naturvårdande insatser:

Funktion:
Berörda miljömål:

Finansiering:

Björka skog
2015
Restaurering av sandmark, skapande av sandblottor, frihuggande av grova träd, anläggningar för friluftsliv
Biologisk mångfald, rekreation
Ett rikt växt- och djurliv, levande skogar, god bebyggd miljö
LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

16. Naturreservat

Bruces skog har något för alla

Skogsbete i prinsaskogen.

Vitfläckig guldvinge.

Bruces skog är skyddat som naturreservat sedan 2013. Reservatet ingår i det tätortsnära naturområdet Vasatorpsstråket och har som syfte att främja folkhälsan och styrka naturvärden nära staden.

Bruces skog har många olika besökare. Såväl motionärer, hundrastare som naturentusiaster kan få nytta av rekreationsområdet.

När ett reservat bildas innebär det att skyddet för växt- och djurlivet stärks samt att friluftslivet i området kan utvecklas.

I Bruces skog finns rester från äldre tiders landskap, såsom en enefälad och ekhagen "Prinsaskogen".

Stora ytor natur skapas genom skogsplantering och våtmarksanläggning. Bruces skog är även en pedagogisk plats med två naturpunkter där en beskriver skogens värden och en naturpunkt ligger vid fågelsjön.

Reservatet är uppkallat efter Sven-Ingvar Bruce vars donation reservatet delvis bygger på.

Objekt

Läge:	Bruces skog
Naturreservat sedan:	2013
Naturvårdande insatser:	Områdesskydd
Funktion:	Biologisk mångfald, rekreation
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, levande skogar, god bebyggd miljö, myllrande våtmarker
Finansiering:	Stadsbyggnadsförvaltningen

Finaste ängslövs skogen finns i Småryd

Smårydsskogen är ett naturreservat sedan år 2005 och ingår i en grön infrastruktur av lövskog med lång kontinuitet tillsammans med Duvestubbeskogen, Väla skog och Gyhult. Dessa skogsdungar är värdekärnor för biologisk mångfald i det odlade landskapet.

I Småryd finns det rörligt grundvattnet och detta är en av anledningarna till att det finns en så hög artrikedom i skogen. Det finns även en lång kontinuitet av bete och slåtter i området varav vissa delar åter slåttas årligt.

Några arter som växer i småryd är nästrot, vårärt och skogsnycklar. Här är även Helsingborgs enda lokal för aklejruta.

I Småryd finns det rester av barrskog och denna har på naturlig väg börjat fasas ut. I stormar lägger sig barrskogen ner och återinförandet av lövskog påskyndas genom plantering av ek och bok.

Sumpskog.

Objekt

Läge:
Naturreservat sedan:
Naturvårdande insatser:
Funktion:

Berörda miljömål:
Finansiering:

Småryd
2005
Områdesskydd
Biologisk mångfald, bevarande av skogslig infrastruktur
Ett rikt växt- och djurliv, levande skogar
Stadsbyggnadsförvaltningen

Temasida: Mårten Sjöbeck

Råådalen Kvisttofta.

Mårten Sjöbeck – naturvårdspionjär från Helsingborg

Mårten Sjöbecks karta över 1700-talets Väla.

Mårten Sjöbeck.

Klockgentiana finns inte längre i Helsingborg.

Mårten Sjöbeck (1886 - 1976) var en framträdande historisk Helsingborgare och var verksam fram till 1970-talet. Han har bland annat kallats för *Skånes Linné* och var en pionjär i sin syn på landskapet. Han var en naturvårdsförespråkare, samhällskritiker och en produktiv författare av bland annat landskapsböcker och artiklar. Han hade stor kunskap om hur åkrar, ängar, hagar och skogar växt fram under människans inverkan.

Hans noggranna redogörelse för naturtyper, inventeringar, fotografier och kartor över Helsingborg används även idag i Helsingborgs stad som kunskapsunderlag i planeringsarbetet.

Hans karriär resulterar i att han blir utnämnd till Filosofie hedersdoktor vid Lunds Universitet år 1950. Självska han ha gillat benämningen markhistoriker

Han konstaterar att naturen inte är statisk och att alla områden har en markanvändningshistoria. Han skriver att *"ju större och äldre intagan är, desto större är ängsflorans artfrekvens"*. Ju större ett område är desto fler arter kan alltså finna sitt livsrum däri. Detta konstaterande är en av biologins grundlagar och innebär att graden av mångfald i ett naturområde är beroende av storleken på området.

Mårten Sjöbeck hade en förmåga att "läsa landskapet" och arbetade med att söka reda på varför landskapet ser ut som det gör och gjorde många observationer under sina resor genom Sverige. Hans syn på landskapen och dess byggstenar märks bland annat i följande citat: *"På liknande sätt som krukskärvor och benflisor för en arkeolog kan berätta om forntida kulturer, kan närvaron av vissa växter för en botanist berätta om områdets ekologiska särdrag och historia."*

18. Landskapspark

Landskapspark under konstruktion.

Landskapspark till minne av Mårten Sjöbeck

Den historiska landskapsparken planeras till minne av Mårten Sjöbeck. Projektet består av nyanläggning av en landskapspark på åkermark, som genom sina brukningsmetoder får en historisk anknytning.

I naturreservatet Bruces skog ska en park inspirerat av 1700-talslandskap återskapas med stubbskottsäng, stengärdesgård och kreotoper av olika slag. Kreotoper betyder att naturliga strukturer efterliknas som är gynnsamt för den biologiska mångfalden. Det kan till exempel vara nedfallna grenar och högstubbar.

Inom landskapsparken planeras även våtmarksområden, betesmarker och slätterängar. Åtgärderna sker successivt och är ett pågående projekt. Skapandet av landskaps-parken kommer innebära nybildning av ett flertal olika biotoper vilket gynnar djur- och växtlivet.

Insådda blommande örter.

Långsiktiga förslag för landskapsparken.

Objekt

Läge:	Bruces skog
Anläggningsår:	Pågående
Tidigare markanvändning:	Åker
Naturvårdande insatser:	Anläggning av 1700-tals landskap
Funktion:	Biologisk mångfald, rekreation
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, god bebyggd miljö, levande skogar
Finansiering:	LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

19. Naturreservat

Stora naturvärden i den lilla skogen Duvestubbe

Hässleklocka.

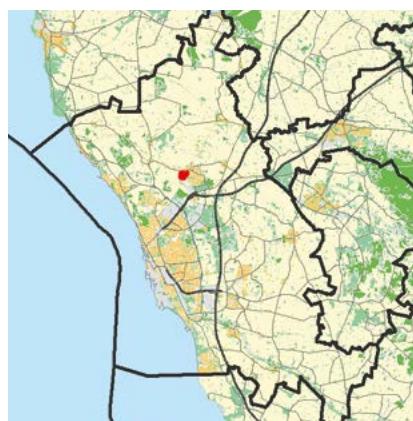
Gulsippa.

Duvestubbe är ett populärt rekreationsområde. Skogen är naturreservat sedan 2009 och syftet med naturreservatet är att skydda värdefull ädellövskog som ligger tätortsnära.

I området finns naturvärden som kan spåras till den historiska markanvändningen som bestod av stubbskottskog och ängsmark. Det finns spännande arter i området såsom hässleklocka, gulsippa och Sankt Pers nycklar.

De gamla träden, varav de äldsta är över 120 år, är viktiga för mossor, lavar, svampar och insekter.

Området är även kulturhistoriskt viktigt. Rester av stenmurar vittnar om gamla sockengränser och i området har det funnits både en dansbana och en kvarndamm i vattendraget i början av 1900-talet.

Objekt

Läge:
Naturreservat sedan:
Naturvårdande insatser:
Funktion:

Berörda miljömål:
Finansiering:

Duvestubbe
2009
Områdesskydd
Biologisk mångfald, bevarande av skogslig infrastruktur
Ett rikt växt- och djurliv, levande skogar
LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

Formlämningstätt i Ättekulla naturreservat

Ättekulla naturreservat bildades 2010 och består av sluten ädellövskog, sumpskog och ljusöppna ängs- och betesmarker.

I området häckar ett 30-tal olika fåglar, bland annat mindre hackspett. Växter som skogsknipprot och piggtistel är observerade i reservatet och i en iordningställd bergtäkt lever salamander och olika grodarter.

Det är Helsingborgs fornlämnings-tätaste område och det har bott människor här i tusentals år. Gravhögar, så kallade ättehögar, från brons- och järnåldern har gett området sitt namn Ättekulla.

Landborgen ger en höjdskillnad på 30 meter. De långa siktlinjerna ger en känsla av vidd i reservatet.

Mindre hackspett.

Objekt

Läge
Naturreservat sedan:
Naturvårdande insatser:
Funktion:

Berörda miljömål:

Finansiering:

Ättekulla
2010
Områdesskydd
Biologisk mångfald, bevarande av geologiska och kulturella värden
Ett rikt växt- och djurliv, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö, levande skogar
LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

21. Naturreservat

Stor artrikedom på Örby ängar

Rulljordstjärna.

Klintsnyltrot.

Örby ängar har varit naturreservat sedan år 2010 och reservatet syftar bland annat att bevara de sanddyner, sumpskogar och slåtterängar som är speciella för Örby ängar. De variationsrika naturmiljöerna står i kontrast till det omgivande jordbrukslandskapet.

Örby ängar har en rik flora, fauna och funga. Här finns en omväxlande miljö med över 400 kärlväxtarter och 300 svamparter och det är Helsingborgs artrikaste naturområde. Klintsnyltrot och rulljordstjärna är några av de uppseendeväckande arter som har observerats i området.

Örby ängar ligger tätortsnära och är ett populärt besöksmål året runt. Sommartid lockas många till den fina stranden. Skåneleden passerar genom reservatet och det finns rika möjligheter för friluftsliv.

Objekt

Läge:
Naturreservat sedan:
Naturvårdande insatser:
Funktion:
Berörda miljömål:

Finansiering:

Örby
2010
Områdesskydd
Biologisk mångfald, rekreation
Ett rikt växt- och djurliv, ett rikt odlingslandskap, levande skogar, hav i balans samt levande kust och skärgård, myllrande våtmarker
LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

22. Ekologisk odling

Ekologiskt lantbruk med lärkrutor

Helsingborg stad har ekologiska odlingar. 30 procent av stadens åkermark odlas ekologiskt och en stor andel utgörs av Tinkarpsplatån och man odlar främst KRAV-certifierad spannmål.

I odlingarna har det anlagts lärkrutor för att gynna sånglärkan. Det är små osådda områden i åkern där lärkorna kan söka föda. Även andra fåglar såsom gulsparr och tofsvipa kan få glädje av lärkrutorna.

Häckande fåglar har minskat i jordbrukslandskapet och att skapa lämpliga småbiotoper är viktiga åtgärder för att motverka den nedåtgående trenden.

Gulsparr.

Objekt

Naturvårdande insatser:

Funktion:

Berörda miljömål:

Finansiering:

Ekologisk odling, lärkrutor

Biologisk mångfald

Ett rikt odlingslandskap, ett rikt växt- och djurliv

Stadsbyggnadsförvaltningen

23. Sandblottor

Sandlandskap i södra Helsingborg

Ljunghed.

Ser du vildbiet?

Tidigare var hedlandskapet karaktäristiskt för områdena i det kustnära södra Helsingborg. Vegetation som kråkbär, krypvide och ljung bredde ut sig.

För att utveckla, stärka och återställa sandhed och sandmark i södra Helsingborg har ett större område återskapats med sandblottor och ljunghedar. Det har även röjts i den igenväxande vegetation som hotar biotopen.

Det finns många arter knutna till sandmarken, speciellt en rik insektsfauna. Till exempel har det observerats bivarg och sidenbi i området.

En naturpunkt om den värdefulla biotopen sandmark har placerats i anslutning till restaureringsområdet för att bidra till att göra området till en pedagogisk plats.

Objekt

Läge:

Anläggningsår:

Tidigare markanvändning:

Naturvårdande insatser:

Funktion:

Berörda miljömål:

Finansiering

Råå plantering

2016

Igenväxande sandmark

Skapandet av sandblottor och plantering av naturvårdsintressanta arter, anläggning av en naturpunkt

Biologisk mångfald, rekreation

Ett rikt växt- och djurliv

LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

24. Våtmark och fågeltorn

Fågel, amfibie och mitt emellan i Bruces skog

I Bruces skog naturreservat har det anlagts en våtmark för att öka arealen vattenspeglar och den har snabbt fyllts med liv. Insekter, grodor och växter hittar dit och höjer naturvärdena. Intill våtmarken har ett stort fågeltorn placerats med god utsikt över fågellivet. Det har bland annat observerats havsörn vid fågelsjön.

Från tornet är det även fri sikt över korna och hästarna som betar i området kring våtmarken. Att hålla vegetationen öppen omkring våtmarken gynnar bland annat vadarfåglar.

I fågeltornet finns en naturpunkt om våtmarker som beskriver det djur- och växtliv som finns där.

Området har även iordningställts med bland annat informations-skyltar, hundhågn och ett vindskydd med grillplats.

Fågeltorn vid fågelsjön.

Objekt

Läge:	Bruces skog
Anläggningsår:	2014
Tidigare markanvändning:	Åker
Naturvårdande insatser:	Anläggningar för friluftsliv, anläggande av våtmark
Funktion:	Biologisk mångfald, rekreation
Berörda miljömål:	Ett rikt växt- och djurliv, god bebyggd miljö, myllrande våtmarker
Finansiering:	LONA, Stadsbyggnadsförvaltningen

Bild: Jan "Skogens röst" Svensson.

Föreningsstöd

Kragjordstjärna.

Helsingborgs rika mångfald av svampar

Bild: Jan "Skogens röst" Svensson.

Porslinsskivling i Väla skog.

Skånes Mykologiska Förening *Puggehatten* arbetar med projektet "Skånes svampar" som ska resultera i en publikation om det skånska landskapets svampar. Föreningen arbetar för att bidra till ökad kunskap om Skånes svampar och deras betydelse i naturen och för naturvården. Föreningen sammanställer också svampfynd och arbetar med att göra dem tillgängliga för allmänheten.

Svampar är inte alltid så uppseende-väckande men de är där hela tiden. I jorden, i träden till och med inuti levande blad. Det är fruktkroppen som de flesta lägger märke till på svampen.

De kan anta många olika former, färger och såklart smaker. Svampar har många ekologiska funktioner, de kan bryta ner ved eller ingår i ett omsesidigt samarbete med olika träd och växter.

Några av de många arter som hittats i Helsingborg är rödlistade och det indikerar att de växer i skyddsvärda habitat. Föreningen har funnit arter i Helsingborg som är nya för Skåne och i vissa fall Sverige.

Puggehatten har i många år mottagit medel från Helsingborgs stad för deras arbete i kommunen och Skåne.

Objekt

Läge:
Naturvårdande insatser:
Funktion:

Berörda miljömål:
Finansiering:

Helsingborgs kommun
Inventering och folkbildning
Kunskapsuppbyggnad, planeringsunderlag
Ett rikt växt- och djurliv (och svampliv!)
Stadsbyggnadsförvaltningen

Blodröd ängstrollslända.

Trollbindande trollsländor

Naturskyddsföreningen har utfört ett inventeringsprojekt av trollsländor i Skåne under namnet "Trollsländor i Skåne: Atlasinventeringar 2009-2014". Under projektet inventerades samma lokaler under för-, hög- och sensommar för att täcka trollsländornas olika flygtider.

Trollsländor är både vatten- och landlevande insekter och har en spännande livscykel. Den startar i vatten som ett lagt ägg och sedan som larv. Som larv lever trollsländan under vattnet i ett eller flera år.

När de är färdigutvecklade går de upp på land där de lämnar sina larvhudar varpå de som flygande vuxna individer lever resten av sina dagar ovanför vattenytan.

Trollsländor är känsliga för störningar i både vatten och landmiljöer och är därför indikatorer på värdefulla miljöer där andra spännande arter kan finnas. Under inventeringarna hittade man 38 olika arter i varierande miljöer i Helsingborg.

Naturskyddsföreningen Skåne har mottagit ekonomiskt stöd från Helsingborgs stad för deras arbete i Skåne.

Höstmossaiktrollslända i Bruces skog.

Brun mossaiktrollslända i Bruces skog.

Objekt

Läge:
Naturvårdande insatser:
Funktion:

Berörda miljömål:
Finansiering:

Helsingborgs kommun
Inventering och folkbildning
Kunskapsuppbyggnad, planeringsunderlag
Ett rikt växt- och djurliv
Stadsbyggnadsförvaltningen

Bild: Lars Lundmark.

Skärfläcka.

Helsingborgs fågelliv har kartlagts

Bild: Mårten Müller.

Småtärna. Bild: Mårten Müller.

Skånes Ornitologiska förening arbetar med fågelfrågor i hela Skåne och beviljades medel för att utföra projektet *Skånsk fågelatlas 2*. Boken som redovisar arbetet färdigställdes år 2013.

Under åren 1974 - 1984 slutfördes Svensk fågelatlas som är den första delen av projektet. Sedan dess har det skånska landskapet och miljöerna däri genomgått förändringar.

En ny inventering möjliggjorde att förändringarna kunde ses genom en jämförande studie. Utöver detta var projektets syfte att sammanställa en karta över Skånes häckande fågelarter samt att redovisa uppskatt-

ningar av antalet häckande par av särskilt intressanta eller ovanliga arter.

Förekomsten av vissa fåglar visar på naturvärden som är nödvändiga att känna till vid till exempel reservatbildning och vid formulering av skötselplaner.

192 av landets 250 häckande arter finns i Skåne och i Helsingborg är kustområdena speciellt viktiga.

Skånes ornitologiska förening har mottagit ekonomiskt stöd från Helsingborgs stad för deras arbete i Skåne.

Objekt

Läge:
Naturvårdande insatser:
Funktion:

Berörda miljömål:
Finansiering:

Helsingborgs kommun
Inventering och folkbildning
Kunskapsuppbyggnad, planeringsunderlag
Ett rikt växt- och djurliv
Stadsbyggnadsförvaltningen

Helsingborg står i sitt flor

Lunds Botaniska förening är en förening som vill främja intresset för botaniken och arbetar med många olika projekt. De utför inventeringar och miljöövervakningar där floran undersöks återkommande över tid.

Drygt tusen kärlväxter har blivit registrerade i Helsingborgs stad och dessa används som underlag i kommunens naturvårdsarbete. I Helsingborg finns det omkring 125 lokaler för hotade växter och dessa behöver kontinuerligt följas upp.

Genom Lunds Botaniska förenings inventeringsarbete finns det förteckningar över hotade arter och indikatorer på skyddsvärda biotoper som kan tas fram för att assistera naturvårdsarbetet. På så sätt kan inventeringar fungera som resurser för kommunens naturvårdsarbete.

Lunds botaniska förening har mottagit medel från Helsingborgs stad bland annat för att genomföra projektet Skånes flora där arter och deras förekomst samt goda utflyktsmål kartlagts.

Objekt

Läge:

Naturvårdande insatser:

Funktion:

Berörda miljömål:

Finansiering:

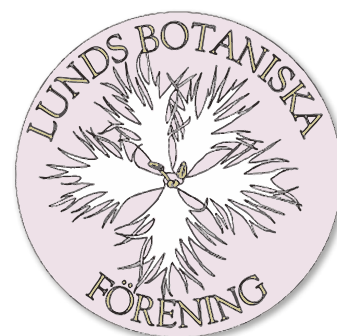
Helsingborgs kommun

Inventering och folkbildning

Kunskapsuppbyggnad, planeringsunderlag

Ett rikt växt- och djurliv

Stadsbyggnadsförvaltningen

För dig som vill natur ...

Naturen och de gröna värdena är ett viktigt inslag i en levande stad. Denna katalog tar fasta på den natur som finns i Helsingborg och visar hur naturvården är en del i att kunna nå stadens mål om den skapande, levande, gemensamma, globala och balanserade staden för människor och företag.

Ett utveckalt grönt nätverk gör Helsingborg hälsosammare och hållbarare. Helsingborg behöver växa smart för att kunna vara en attraktiv och tillgänglig stad. Prognosen visar på att vi blir drygt 40 000 fler invånare år 2035. Därför behöver vi ha attraktiva rekreationsområden och värna om de naturpärlor som finns kvar.

Helsingborg – staden för dig som vill något

Helsingborgs stad
Kontaktcenter · Stortorget 17
Postadress SE-251 89 Helsingborg
Telefon 042-10 50 00 · kontaktcenter@helsingborg.se
helsingborg.se

HELSINGBORG